

A foglalkozás-egészségügy Európában – működő modellek, európai szakvizsga

Dr. Kudász Ferenc

foglalkozás-egészségügyi szakorvos

A UEMS Foglalkozás-orvostani Tagozat titkára

Tartalom

- Nemzetközi keretek
- Nemzeti rendszerek
 - Ausztria
 - Belgium
 - Egyesült Királyság
 - Dánia, Finnország, Hollandia, Lengyelország, Németország
- Kilátások
- UEMS foglalkozás-orvostan szakvizsga

ILO - C161 1985

- **Occupational Health Services Convention**
- **Convention sur les services de santé au travail**
 - 1 Megelőző feladatok, tanácsadás:
 - egészséges & biztonságos munkakörnyezet kialakítása
 - munka adaptálása a dolgozóhoz
 - 3 Foglalkozás-egészségügy minden dolgozónak
 - 5 Dolgozó és munkahely fókuszokkal: Egészségi kockázatok azonosítása, surveillance, tanácsadások, közreműködés, adaptálás, rehabilitáció, elsősegély, oktatás, kivizsgálások
 - 9 Multidiszciplináris, együttműködés

! Szakmai függetlenség, tájékoztatások, felügyelete

V Az országok csak 10 évente mondhatják fel

C161 @EU

BE 2011

HU 1988

BG 2012

LU 2008

HR 1991

PL 2004

CZ 1993

SK 1993

FI 1987

SI 1992

DE 1994

SE 1986

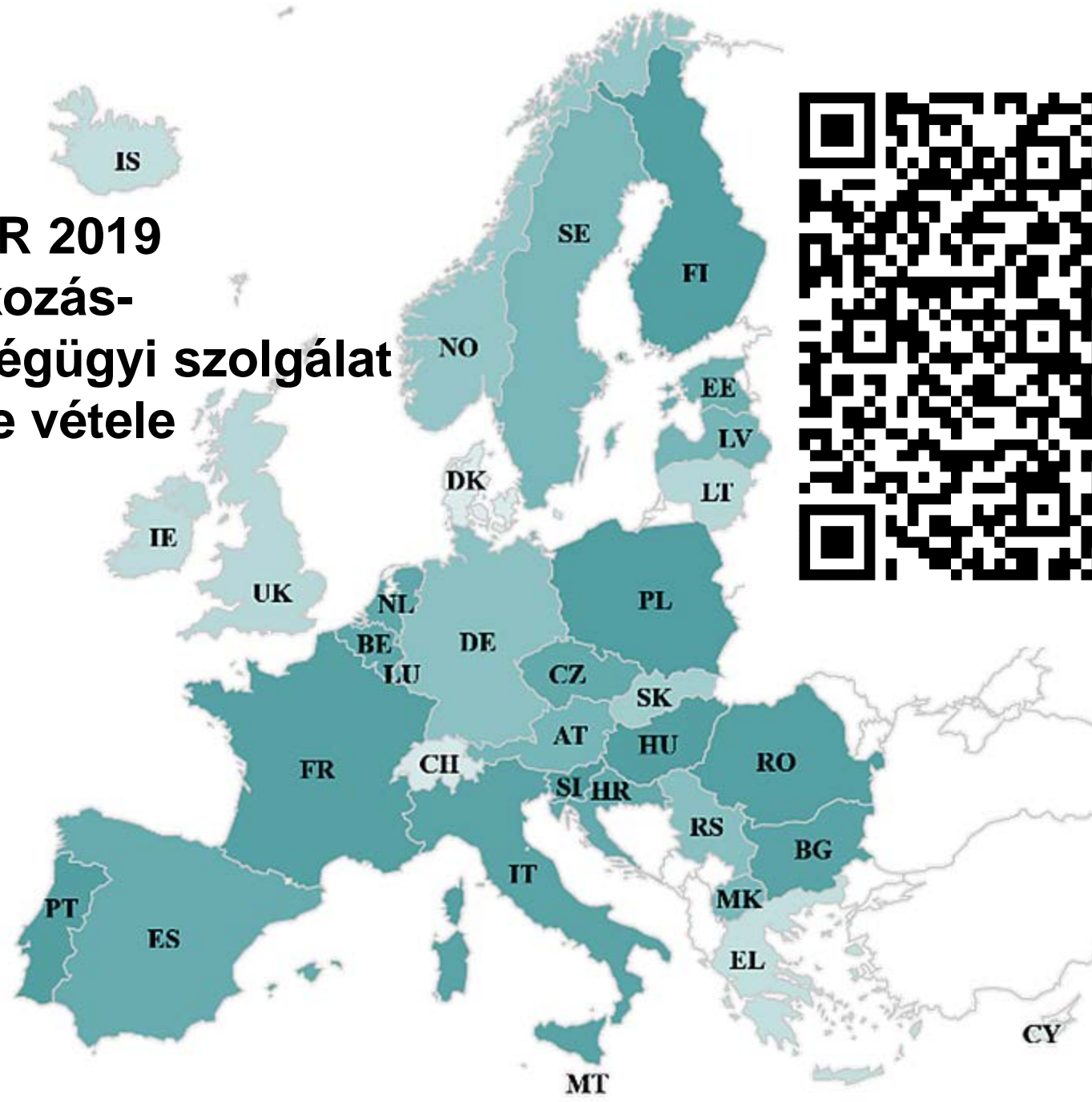

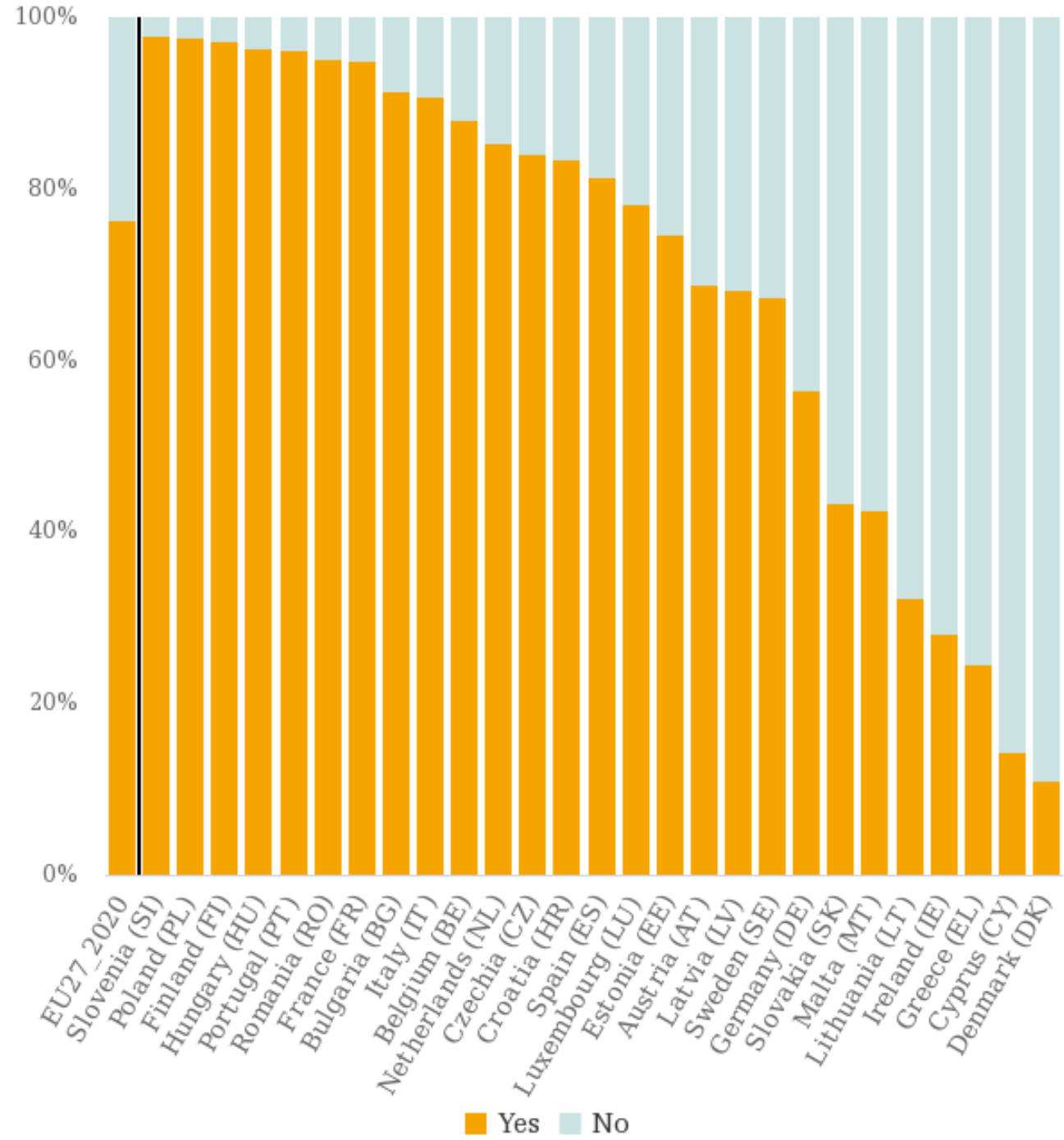
ILO - R171 1985

- **Occupational Health Services Recommendation**
- **Recommandation sur les services de santé au travail**
 - Előzmény: Occupational Health Services Recommendation, 1959
 - Önfoglalkoztatóknak is
 - A munkakörnyezeti surveillance
 - Munkavállalók egészségi felülvizsgálata
 - Tájékoztatás, oktatás, tanácsadás
 - Elsősegély, kezelés, egészség programok
 - Jelentés, kutatás
 - Közel a munkahelyhez vagy a helyszínen
 - Titoktartás
 - Foglalkozás-orvostan, munkahigiéne, ergonómia, foglalkozás-ápolástan, és egyéb tapasztalatok

ESENER 2019 Foglalkozás- egészségügyi szolgálat igénybe vétele

Munkavédelmi Keretirányelv (89/391/EGK)

- **A Tanács irányelve (1989. június 12.) a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről**
 - 14. cikk
 - *Egészségügyi felülvizsgálat*
 - (1) Annak biztosítására, hogy a munkavállalókat a munkahelyi egészséget és biztonságot érintő kockázatoknak megfelelő **egészségügyi felülvizsgálatnak** vessék alá, a **nemzeti jogszabályoknak, illetve gyakorlatnak megfelelő** intézkedéseket kell bevezetni.
 - (2) Az (1) bekezdésben említett intézkedéseknek lehetővé kell tenniük, hogy minden **ezt igénylő munkavállaló** rendszeres időközönként **egészségügyi felülvizsgálatnak** vethesse alá magát.
 - (3) Az egészségügyi felülvizsgálat a **nemzeti egészségügyi ellátó rendszer keretein belül is** megvalósulhat.

Egyes irányelvek

2013/35/EU elektromágneses sugárzás

2010/32/EU éles-hegyes eszközök

2009/148/EC azbeszt

2006/25/EC mesterséges optikai sugárzás

2004/37/EC rákkeltő anyagok

2003/10/EC zaj

2002/44/EC rezgés

2000/54/EC biológiai tényezők

98/24/EC vegyi anyagok

96/29/Euratom ionizáló sugárzás

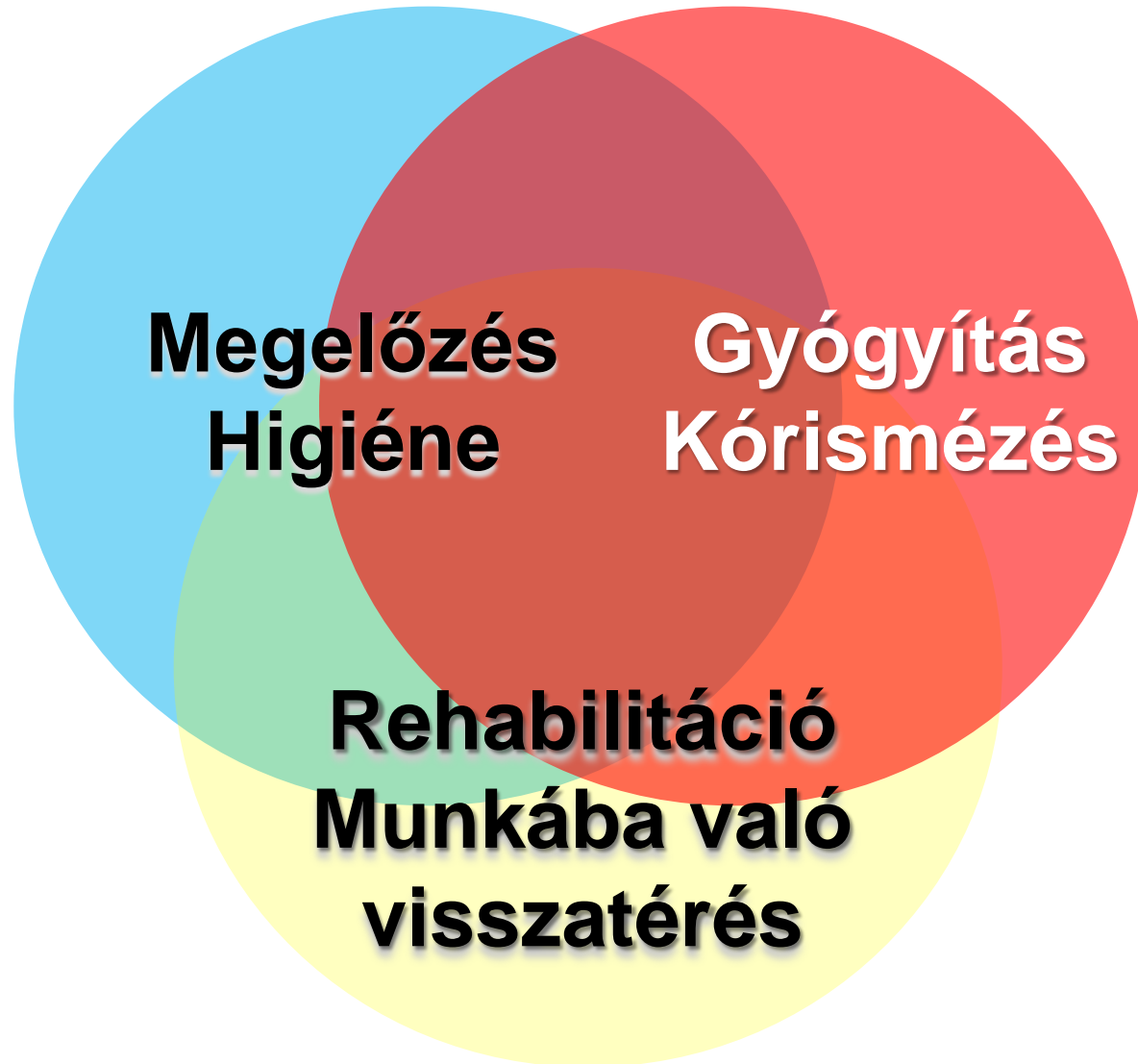
92/104/EEC földalatti bányászat

92/91/EEC ásványi nyersanyagok fúrólukon keresztül történő kitermelése

91/383/EEC határozott idejű vagy munkaerő-kölcsönzés

90/641/Euratom külső munkavállalók ionizáló sugárzás

Megközelítések Európában

Ausztria

- 6 éves „*Foglalkozás-egészségügy és alkalmazott élettan*” szakképzés
 - Rövidebb kurzusok más szakorvosoknak
- 1000 szakorvos (~200 főállásnyi)

Munkavédelmi prevenciós idő

- Irodai jelleg: 1,2 óra/munkavállaló
- Nem irodai jelleg: 1,5 óra/munkavállaló
- Éjszakai műszak: +0,5 óra
- A kötelező (idő)keretből a cégeknek 35%-ot munkaegészségügyre (FESZ) kell fordítaniuk
 - Kivétel: az 50 fő alatti cégeknél a kötelező balesetbiztosító (AUVA) biztosítja a szakértői bejárást 1-2-3 évente

Ausztria

- Fő feladatok:
 - Tanácsadás munkáltatóknak és munkavállalóknak: a munkavállalói egészség és teljesítmény javítása
 - Alkalmassági vizsgálatok: csak adott expozíció/foglalkozás esetén↓
 - Munkába való visszatérés elősegítése↑
- Kihívások:
 - Szakorvosok idősödése

Ausztria

Előzetes és időszakos alkalmassági vizsgálat

1.kötelező:

- vizsgálatlalt megelőzhető foglalkozási betegség kockázatot jelentő munkakörökben
 - 24 féle vegyi anyag, zaj (85dB/137dB hallásvédő nélkül)
- légző/mentőkészülék, hőmunka
- hypoxiás környezet, mélyművelésű bányá

Ausztria

Előzetes és időszakos alkalmassági vizsgálat

2.a munkavállaló kérésére biztosítandó:

- saját vagy mások épségére veszélyt jelentő expozíciókban dolgozóknak
 - egyértelműen rákkeltő anyagok, biológiai tényezők, prevenciós határérték feletti rezgés-, mesterséges optikai sugárzás és elektromágneses expozíció, éjszakai munka, zaj (80dB/135dB)

Ausztria

Vizsgálatok: irányelvek szerint

- tartalma, ismétlési gyakorisága a jogszabály mellékletében

Felügyelet on-line alkalmazása

- Egységes elektronikus betegkarton
- Kötelező eredmény jelentés (regionális hatóságnak)

Naprakész minisztériumi lista a vizsgálatot végezni jogosult orvosokról

Ausztria

A vizsgálatok költségét

- a munkáltató állja
- a biztosító visszatérítheti
 - ha foglalkozási megbetegedés megelőzését szolgálja
- maximum a prevenciós idő 20%-a

Belgium

- 950 szakorvos (~750 főállásnyi)
 - Ritka a másodszakvizsgás, mert a fő szakvizsga mellett nem kell „mellékes”
- Kötelező megelőző szolgálat
 - Ha belső: a tanácsadó előírt képzettsége létszámfüggő
 - Kivétel: 20 fő alatt a munkáltató maga is lehet
 - Jellemzően külső (nagy) szolgálattal szerződnek
 - Integrált szolgáltatás: biztonság+egészségügy egyben
 - Jellemzően azonos létszámarány: orvos; asszisztens; nem-eü. prevenciós tanácsadó; támogatás (IT, HR, stb.)
 - Ágazatfüggő per capita finanszírozás, ebből prevenciós kreditek

Belgium

- Fő feladatok:
 - Védelem-adaptáció-jóllét
 - Multi/interdiszciplináris munkaegészségügy
 - ↓ Rutin alkalmassági vizsgálatok (kötelező)
 - Célzott vizsgálatok, munkába való visszatérés elősegítése
 - Egyéni prevenciós tervek (ágazat, kockázat, személy, kor)
- Magas fokú IT segítség
 - Munkavállalói és munkáltatói „e-kartonok”, profilok
 - Külső szolgáltatók decentralizált adatmegosztás
 - Lekérdezések
 - Szigorú adatvédelem

Belgium

- A vizsgálat célja az egyes dolgozó munkára való képességének megtartása.
- A kockázatértékelés végeredménye, hogy szükséges-e az egészségügyi felügyelet az adott munkakörben
 - üzemi tanács előzetes véleményyt ad
- Létezik: visszatérés előtti konzultáció
 - nem alkalmassági vizsgálat!

Belgium

Surveillance: adott expozíció/munkakörök esetén kötelező („többletkockázat”, dolgozók ~50%-a):

1. biztonság/balesetveszély a hatókörben tartózkodó többi dolgozóra: veszélyes gépek (pl. daru), fegyverviselés

2. fokozott figyelmet igénylő munkák: rendszerek jelentős veszéllyel más dolgozókra (pl. reaktor)

3. meghatározott kockázattal járó munkák:

–fizikai, vegyi, biológiai tényezőknek való kitettség

–ergonómiai (pl. teheremelés), nehéz fizikai munka,

monoton/időkényszer alatt végzett fizikai munka; mely szellemi

erőfeszítést is igényel, így stresszt okozó (pl. ápolás, egyedüli és

monoton munkavégzés), illetve a meglévő kockázatokat fokozza, mint például éjszaka végzett munka

–pszichoszociális tényezőknek való fokozott kitettség (pl. problémás ügyfelek).

Egyesült Királyság

- A cégek érdemi részének nincsen foglalkozás-egészségügyi orvossal szerződése.
 - Közvetlen szerződéses jogviszony, erős függőség
- ~1400 szakorvos, ebből 350 a hatóság által feljogosított
- Számos feladat delegálva asszisztensi szintre

Egyesült Királyság

1. Orvosi vizsgálat: magas kockázatú expozíciók
 - Kötelező, külön jogszabályokban: ionizáló sugárzás; ólom; azbeszt; veszélyes anyagok; túlnyomás; bűvár
 - Csak erre jogosult orvos végezheti (appointed doctor)
2. Egészségügyi felügyelet
 - Ha a kockázatértékelés alapján egészség kockázat maradt (illetve EVE védelemre alapoznak)
 - Zaj, vibráció, további nehézfémek, kristályos kvarc
 - FESZ biztosítja, de nem mindig orvosi
 - *Hasonló még: éjszakai munka, képernyős munka*
3. Biztonság kritikus munkák orvosi vizsgálatá
 - Külön kérdéskör, de azonos szolgáltatás keretében

Dánia

- 6 éves szakképzés (kutatás is!), 129 szakorvos
- „*A dán munkaegészségügy rendszere egyedi: a külföldön szerzett tapasztalatok nem ültethetőek át.*”
- Döntően a regionális kórházakban, a közellátás részeként. A céges szolgálat nagyon ritka.
- Feladatok:
 - Foglalkozási betegségek megállapítása (mozgásszervi, lelki, légzőszervi)
 - Kockázatértékelés (pl. várandósok esetén, illetve kockázatkommunikációs céllal)
 - Tanácsadás munkáltatóknak és munkavállalóknak
 - A foglalkozási betegségek megelőzésének kutatása
- Kiemelt témák:
 - Munkával összefüggő lelki betegségek
 - Munkaképesség és táppénz
 - Idősödő munkavállalók (a nyugdíjreform kapcsán)

Finnország

- 6 éves szakképzés, 800 foglalkozás-egészségügyi szakorvos és 750 jelölt
- A magyar átalakítás mintája volt
- Magán, egy/több vállalat, önkormányzati, köz
- Finn Munkaegészségügyi Intézet
- 406 foglalkozás-egészségügyi központ
 - Egyéni vállalkozók, mezőgazdászok ellátása is

Hollandia

- 4 éves szakképzés, 2100 foglalkozás-egészségügyi szakorvos
- Kötelező, piaci alapú foglalkozás-egészségügy
- Bizonyítékon alapuló útmutatók (NVAB)
- Főbb feladatok:
 1. Táppénz-menedzselés és a munkaképesség megőrzése
 2. Kockázatértékelésen alapuló orvosi felülvizsgálatok
 3. Megelőzés (kérdés: bizonyítékok)
- Problémák:
 - A megelőzés háttérbe szorulása, illetve bizalomvesztés a táppénz-menedzselés miatt
 - Szakmai függetlenség a feladatok kijelölésében
 - Orvosok kiszorulása a munkahelyi egészségfejlesztésből

Lengyelország

- 5 éves szakképzés (belgyógyászoknak csak +2 év)
- ~6700 orvos végez alkalmassági vizsgálatokat
 - Csak ~harmaduk foglalkozás-egészségügyi szakorvos
- Kötelező vizsgálat: *Csak az orvosi vizsgálat szerint alkalmas munkavállaló alkalmazható.*
 - Ha nincs igazolt egészségkárosító expozíció, akkor háziorvosi képesítéssel is elvégezhető
- Alapszolgálatok, regionális központok
- Fő feladatok:
 - Megelőző orvosi vizsgálatok (jogszabály szerint)
 - Bejárások
- Kiemelt témák:
 - Csekély figyelem a szakmára az Egészségügyi Minisztériumtól
 - Túlzott, elavult jogszabályi előírások a vizsgálatokra (→felesleges szakorvosi konzíliumok)

Németország

- Kötelező balesetbiztosítási rendszer (*DGUV*)
- 5 éves szakképzés (~3600 fő)
 - 3 éves ráépített „*betriebsmedizin*” (~4500 fő)
- Szakmai útmutatók (DGAUM)
- Főbb feladatok:
 1. Egészségügyi felülvizsgálat (*surveillance*) egyénre/expozícióra szabott egyedi megelőzés – a dolgozónak (*ArbMedVV*)
 2. Munkaalkalmasság megítélése (független az előbbtől!) – a munkáltatónak
 3. Tanácsadás munkavállalónak és munkáltatónak
Előírt óraszámában (de: minimum orvos/munkavállaló arány nincs előírva!)
- Kihívások:
 - Protokollok helyett egyéni mérlegelés
 - Bizonyítékokon alapuló útmutatók
 - Idősödés (munkavállalók, orvosok)
 - Munkába való visszatérés kezelése, pszichoszociális tényezők
 - Kis- és mikrovállalkozások ellátatlansága, felügyeletlensége

Kockázatok és lehetőségek

- Kevés a bizonyíték a foglalkozás-egészségügyi intézkedések megtérüléséről
- A szakorvoshiány miatt a foglalkozás-egészségügyi ellátás szakvizsgától függetlenné tétele
- Kezdeményezés, hogy a foglalkozás-egészségügyi szolgálat nevesítésre kerüljön az Európai keretirányelvben, mint a megelőző szolgálat része

UEMS-OM

- European Union of Medical Specialists – Occupational Medicine
- 1997-től
- Jelenleg: 25 ország
- Hazai tagszervezet: MÜTT
- <https://uems-occupationalmedicine.org/>

UEMS céljai

1. Előmozdítani és harmonizálni a magas színvonalú munkaegészségügyi szak- és tovább**képzést** (az EASOM-mal együttműködésben),
2. A Tagozat helyzetének megerősítése az EU **politikai** hálózataiban
3. Elősegíteni, hogy minden EU állampolgár optimális, magas színvonalú és biztonságos foglalkozás-egészségügyi **ellátás**ban részesüljön
4. **Jövőkép** és **stratégia** biztosítása a szakmának a munkakörnyezet és a munkavállalók helyzetének változó világában

Foglalkozás-orvostani ETR

- 2013-ban a UEMS Tanácsülésén jóváhagyva
- Frissítése folyamatban
- https://www.uems.eu/_data/assets/pdf_file/0005/44429/UEMS-2013.19-European-Training-Requirements-Occupational-Medicine.pdf
- https://www.uems.eu/_data/assets/pdf_file/0018/44442/UEMS-2013.19-Annex-1-ETR-Occupational-Medicine.pdf
- https://www.uems.eu/_data/assets/pdf_file/0019/44443/UEMS-2013.19-Annex-2-ETR-Occupational-Medicine.pdf

Témakörök

1. Praktizálás keretei
2. Ellátás gyakorlata
3. A munkaalkalmasság, a rehabilitáció, a megváltozott munkaképesség orvosi megítélése
4. Veszély felismerés, -értékelés és kockázatok kezelése
5. Üzemmenet folytonosság, katasztrófa elhárítás, sürgősségi ellátás
6. Szolgáltatás és minőség fejlesztés
7. Vezetői magatartás, szakpolitika fejlesztés, szakmaiság
8. Epidemiológia és megelőző orvoslás
9. Kutatási módszertanok
10. Hatásos oktatás és képzés felügyelet

Európai szakvizsga

- 2020-tól évente (Brüsszel)
- Az Európai Képzési Követelmények (ETR) alapján
- „Kiválóság jele”:
 - *with Certificate of the UEMS European Assessment in Occupational Medicine*
- Eddig 26 fő (Belgium, Szlovénia, Horvátország, Portugália, Olaszország, Törökország)

Felkészülés

- Feltétel: (nemzeti) szakorvosi bizonyítvány
 - Utolsó éves szakorvos-jelöltek is jöhetnek
- Javasolt irodalom a honlapon (fejlesztés alatt)
- Bármelyik színvonalas tankönyv

A következő vizsga dátuma:

➤ **2024. október 21.**

Vizsgázóink írták

- ❖ *...a challenging opportunity to test and validate my expertise and experience in an all-round assessment. It was **a most correct, very kind and fulfilling experience...***
- ❖ *I would **highly recommend** to everyone having doubts about applying.*
- ❖ *Passing the exam is also **proof of active knowledge of the English** language and professional terminology in the field of occupational medicine.*
- ❖ *I see **several benefits** of taking the European exam in occupational medicine.*
- ❖ *The breadth of knowledge I gained by studying for the exam is an **indispensable foundation** when faced with everyday dilemmas...*
- ❖ *The successful completion of the European exam in October 2022 represents a **significant milestone** in my professional career.*

UEMS Domus Medica Europaea

24 Rue de l'Industrie
1040 Brüssel
Belgium

**Köszönöm a
figyelmet!**